

ZIE ZOO

nr. 199, januari 2026

Blauwe morpho's 5

3

Grijze rifhaaien

Er zijn drie jonge grijze rifhaaien gearriveerd uit Singapore Oceanarium.

10

Jaaroverzicht

Een terugblik op 2025.

Foto: Maarten van der Geest

KONINKLIJKE
BURGERS'ZOO

Het is januari 2026: we kijken in deze editie van ZieZoo allereerst terug op de belangrijkste gebeurtenissen in ons park. Burgers' Zoo heeft een goed jaar achter de rug en stroopt de mouwen op voor diverse projecten die we dit nieuwe jaar hopen te realiseren. Op 25 november 2025 vierden we de opening van Burgers' Academy; de nieuwe, centraal in het park gelegen 'huiskamer' voor de nu bijna 300 vrijwilligers van de Stichting Vrijwilligers van Burgers' Zoo. Terwijl we dit schrijven, worden op deze locatie alweer tientallen nieuwe diertuingidsen opgeleid. Wat dit gebouw verder voor dagbezoekers én voor onderwijsgroepen in petto heeft, berichten we op pagina 4. In deze ZieZoo leest u verder over drie belangrijke jonge grijze rifhaaien – twee mannetjes en een vrouwtje – die in Singapore in een aquarium ter wereld zijn gekomen en hopelijk de basis van een Europees populatiemanagementprogramma voor deze haaiensoort gaan vormen. Tenslotte zijn er hoopgevende ontwikkelingen rond ons natuurbehoudsproject in Belize te melden. Wij wensen u een gelukkig en voorspoedig 2026!

Colofon

Redactie:

Annemarie van Lierop
Bas Lukkenaar
Constanze Mager
Karen Westerhof

Foto's:

Foto's, tenzij anders vermeld: archief
Burgers' Zoo of Envato Elements

Foto:

Voorkant: Blauwe morpho

Vormgeving en druk:

Drukkerij Rozijn Repro, Didam

ZieZoo is een uitgave van Koninklijke Burgers' Zoo, Arnhem. ZieZoo verschijnt viermaal per jaar. Abonnementhouders ontvangen ZieZoo gratis.

ISSN:

1876-1798

KONINKLIJKE
BURGERS' ZOO

Antoon van Hooffplein 1
6816 SH Arnhem
(026) 44 24 534
info@burgerszoo.nl
www.burgerszoo.nl

Op de agenda

Het nieuwe jaar starten we met tal van interessante lezingen, nieuwe rondleidingen en ga maar zo door. Dus kijkt u maar of er iets voor u tussen zit en meld u aan! Toch een verzoekje: neem een aanmelding a.u.b. serieus. Als een programma is volgeboekt, plannen we extra data in en dan is het vervelend als maar de helft van de aangemelde mensen aanwezig is. Tijdige afmeldingen worden op prijs gesteld, zodat andere mensen de fel-begeerde plekken in kunnen nemen. Aanmeldingen via de website, bij activiteiten!

Kindercolleges

Januari: 'Pooldieren'

Volgeboekt, houd de website in de gaten voor vrijkomende plekken bij afmeldingen.

Februari: 'Wapens van de dieren'

Twee data al volgeboekt, we doen er nog een derde editie erbij. Want wie wil er niet horen over hoe dieren ruzie maken, aanvallen, verdedigen en weer verzoenen?

Maart: 'Eitje'

Op tijd voor Pasen leren kinderen alles over eieren! Er is nog een aantal plaatsen beschikbaar.

Avondlezingen

21 januari: 'Hoe doet een diertuin aan natuurbehoud?'

Er zijn veel wegen, soms ook heel verrassende, om het doel natuurbehoud te behalen. Biologe Constanze Mager vertelt.

18 februari: 'Woestijnen van de wereld'

Met onze Burgers' Desert in verbouwing, neemt bioloog Niek van Rabenswaaij u in gedachte mee naar diverse woestijnen op alle continenten.

18 maart: 'Het gras is altijd groener...'

Of dit ook voor dit heel speciale 'gras' opgaat? Max Janse, marien bioloog van Burgers' Ocean, legt de bijzonderheden van zeegrasvelden uit.

Maart, april, mei: Rondleidingen vóór openingstijd

Traditioneel houden we in het voorjaar enkele **Vroege Vogelwandelingen** in de Bush, om tropische vogels te spotten. Dit jaar voor de tweede keer kun je ook op zo'n rustig moment voordat de grotere aantallen bezoekers komen, de schoonheid van de Ocean ontdekken: met de **Vroege Vissen Beleving**. En ook **Bush Belevingen** staan dit jaar op de agenda! Data, tijden, kosten en leeftijden vindt u op de website, bij activiteiten.

Vanaf maart maandelijks: Rondleiding 'Pareltjes van inheemse flora en fauna'

Tijdens de 1,5 uur durende wandeling door de zoo ontdekt u midden in de diertuin verrassend diverse inheemse natuur. Dit onder deskundige leiding van een gids van IVN Arnhem.

Voor ieder wat wils

Eigenlijk is er voor elke leeftijd en elk kennisniveau iets leuks te doen in de zoo! Zo zijn er onder meer in het weekend van 11 en 12 april activiteiten rondom inheemse vogels gepland. Dus check de site en meld u aan! U bent meer een spontaan type? Kom dan gewoon een keertje langs en sluit aan bij de mini-spontaan-rondleidingen, op zaterdagen tussen 11 en 13 uur. Hiervoor is geen aanmelding nodig en deelname aan deze wandeling is gratis. Vraag bij de kaartcontrole waar op die dag de wandeling is; want ook dit gaat een beetje spontaan!

Klik &
meld je aan
voor een van de
lezingen!

Jonge grijze rifhaaien

Helaas kan ik niet zeggen dat er grijze rifhaaien geboren zijn in de Ocean. Want er zwemt al jaren een 'alleenstaande dame' van deze soort in het haaienbassin. En toch hebben we jonge grijze rifhaaien. De grijze rifhaai wordt heel zelden gekweekt in publieke aquaria, maar het Singapore Oceanarium is het gelukt! We kregen de mogelijkheid om drie dieren naar Arnhem toe te halen. Een geweldige kans, maar hoe gaat zo iets in zijn werk?

Contact

In de wereld van dierentuinen en publieks-aquaria bestaan er enorme netwerken van specialisten die met elkaar samenwerken. Een gezamenlijk kweekprogramma voor een bedreigde diersoort is bijvoorbeeld ideaal om alle houders van deze soort bij elkaar te brengen en samen aan één gezamenlijk doel te werken. Burgers' Zoo monitort de populatie van de grijze rifhaaien in alle samenwerkende Europese dierentuinen en aquaria. Daardoor waren we in de juiste positie om bij Singapore Oceanarium aan te geven dat we op zoek waren naar jonge grijze rifhaaien. Geweldig dat drie dieren die daar geboren zijn naar Arnhem mogen komen, zoals bij dierenparken onderling gebruikelijk zonder betaling voor de dieren. Maar dan begint een enorme klus pas. Voor het vervoer van deze bedreigde diersoort zijn allerlei speciale papieren nodig. Daarnaast is een transport van zo'n rifhaai ingewikkeld, omdat hij non-stop moet zwemmen om voldoende zuurstof binnen te

krijgen. Lastig, als je dit soort haaien zo ver wilt laten vervoeren.

Transportbassin

In het begin zijn grijze rifhaaien niet zo groot. Bij de geboorte zijn ze 60 centimeter lang en na een half jaar al ongeveer 90 centimeter. Maar het transportbassin moet groot genoeg zijn om goed te kunnen zwemmen. Dit betekent per dier een transportbak met een watervolume van 1500 liter. De transportbak moet bovendien in het vliegtuig meegenomen kunnen worden. Daarom is extra zuurstof in het water ontzettend belangrijk, want de hele bak wordt water- en gasdicht ingepakt voordat die het vliegtuig in gaat. Door het extra pure zuurstof hoeft de haai bovendien veel minder hard te zwemmen om voldoende adem te halen. Speciale chemicaliën in het water houden de zuurgraad stabiel en zorgen ervoor dat afvalstoffen van de haai binden zodat ze niet meer giftig zijn. Een hele wetenschap op zich om de condities

gedurende het gehele transport zo goed mogelijk te houden voor de dieren! Gelukkig is de reis voor de drie grijze rifhaaien goed verlopen.

Broer en zus

We zijn heel blij met de drie dieren uit Singapore, maar ze komen uit één 'nest'. Als broers en zus zijn ze geen goede basis om in de toekomst mee te gaan kweken. Daarom worden deze drie dieren verdeeld over Europa, om zo qua genenpool voor de gehele populatie de maximale impact te hebben. Dus dit was nog niet het laatste haaientransport, maar het langste stuk van de weg is achter de rug! Uiteindelijk zullen we één jong stel van onverwante grijze rifhaaien houden. Dat zijn nog wat stappen te gaan, maar voorlopig zwemmen deze drie rond tussen de gouden horsmakrelen en zien we ze hier nog een hele poos opgroeien.

Tekst: Max Janse

Foto: Maarten van der Geest

Burgers' Academy: waarlijk multifunctioneel

Afgelopen 25 november werden in een kleine ceremonie voor bouwers, medewerkers en vrijwilligers, de rode linten geknipt! Burgers' Academy is geopend verklaard. Dit compleet vernieuwde gebouw naast de grote speeltuin en de panthers staat helemaal in het teken van educatie. En zoals de educatie in Burgers' Zoo veelgelaagd is, biedt de multifunctionele Academy voor heel veel mensen iets moois.

Aan het oog van de bezoekers helemaal onttrokken bevinden zich in de Academy een vergaderkamer – waarvan je er blijkbaar echt nooit genoeg kunt hebben – en kantoorruimte voor de hele afdeling Conservatie, Onderzoek en Educatie. Omdat de meerderheid van de collega's van die afdeling direct betrokken zijn bij de vrijwilligers van Burgers' Zoo is het zeer praktisch om direct naast de zogenoemde huiskamer van de vrijwilligers te werken. Onze groep vrijwilligers omvat inmiddels zo'n 300 personen en de huiskamer is een prettige plek om voor of na een dienst een kop koffie 'te doen', sleutels te halen of spullen te stallen. Ook deze huiskamer is niet toegankelijk voor algemeen publiek, zoals u zult begrijpen.

Expositie

Bezoekers kunnen in de Academy dagelijks van pakweg 9 tot 17 uur terecht in de expositieruimte. Daar worden tijdelijke tentoonstellingen gehouden. De eerste tentoonstelling heeft een thema dat niet over dieren of natuur gaat en toch heel toepasselijk is: de Stichting Vrijwilligers van Burgers' Zoo. Kom eens kijken naar

hoe de vrijwilligers zelf prachtige materialen voor de infotafels maken, of hoe een Burgers' Zoo-soortboord voor de vrijwilligers er uit zou zien!

Lezingenzaal

De expositieruimte, warm, altijd droog en prettig om te vertoeven, is ook de verzamelplek voor mensen die een presentatie in de lezingenzaal krijgen. Natuurlijk hebben we met het Safari Meeting Centre naast de Bush en de Safari al prachtige zalenfaciliteiten. Toch komt deze zo'n 80 plaatsen omvattende zaal heel goed van pas. Niet alleen voor interne bijeenkomsten, zoals EHBO-scholingen, of medewerkerstrainingen, of natuurlijk vrijwilligersopleidingen. Maar ook voor kindercolleges, kidsclubs en onderwijsgroepen van allerlei niveau.

Groep 1 tot universiteit

De lezingenzaal van de Academy gebruiken we nu dus ook voor het ontvangen van onderwijsgroepen. Natuurlijk is Burgers' Zoo een gezellig schoolreisje voor basisscholen, maar wie naast dieren kijken en in de speeltuin ravotten nog een dik half

uurtje leuke verdieping mee wil geven aan de leerlingen, kan nu een gids als 'Expert in de Zoo' boeken. In een interactieve sessie in de zaal krijgen de kinderen meer mee over de zintuigen van dieren en over hoe een dierentuin werkt. Voor het middelbare en hoger onderwijs hebben we een team docenten aangetrokken, dat de educatoren en curatoren ondersteunt bij het geven van lezingen. Er zijn verschillende nieuwe programma's uitgewerkt, zoals ecologie of gedragsonderzoek voor onderbouw HAVO/VWO, of de ethische kanten van de mens-dierrelatie voor het filosofieonderwijs van bovenbouw HAVO/VWO. Ook het groene onderwijs komt met lezingen over voeding & verrijking en een praktische kijk op dierversorgung aan hun trekken. En universiteiten weten ons park traditioneel al heel goed te vinden voor educatieve programma's. Burgers' Zoo hoopt met de Academy een mooie verdere stap te zetten om voor onderwijsgroepen een passende en interessante educatieve invulling te bieden.

Tekst: Constanze Mager

Het oogverblindende blauw: geen verf, maar licht!

Lees
meer
over de
blauwe
morpho

Morphovlinders staan bekend om hun oogverblindende, iriserende blauwe vleugels. Een schouwspel dat zowel wetenschappers als natuurliefhebbers boeit. Deze vleugels zijn niet alleen prachtig; ze zijn ook essentiële overlevingsinstrumenten die de vlinders helpen om roofdieren te ontwijken en partners te vinden in het Amazonewoud. En ze zijn onderwerp van internationaal onderzoek! Uros Cerkenik, postdoc onderzoeker aan de Universiteit van Ljubljana, Slovenië, werkt hieraan mee en vertelt over opzet en uitkomst.

Het geheim van de schitterende vleugelkleur schuilt niet in chemische pigmenten, zoals gebruikt in kunstmatige verf, maar veelmeer in de fysieke structuur. De microscopische structuren op vleugelschubben fungeren als kleine, gespecialiseerde spiegels die slechts een bepaalde kleur licht reflecteren. Dit fenomeen staat bekend als structuurkleur. De blauwe vleugelkleur wordt dus niet veroorzaakt door selectieve absorptie zoals bij pigmentkleur, maar door reflectie.

Door de reflectie lijken de vleugels vanuit de ene hoek schitterend blauw, maar vanuit een andere hoek verdwijnen of veranderen de kleuren – een perfecte strategie om een partner aan te trekken en een roofdier te verwarren.

Internationale onderzoeksgroep

Juist om dit fenomeen en de rol ervan in communicatie te begrijpen, voert ons internationale team een uitgebreid multidisciplinair onderzoeksproject uit, van moleculair en cellulair niveau tot gedragsobservaties in het wild. Dit project werd mede mogelijk gemaakt door een beurs voor drie jaar, toegekend door het Human Frontier Science Program. Acht onderzoekers van natuurmuseum en universiteiten in Frankrijk, de Verenigde Staten en Slovenië werken hier gezamenlijk aan. We bestuderen hoe de kleur van de vleugels tot stand komt en – cruciaal – hoe de vlinderogen exact werken: de bouw en het spectrum dat ze kunnen waarnemen. Ons onderzoek strekt zich uit van het laboratorium tot het regenwoud van Frans-Guyana.

Morpho's in Burgers' Mangrove

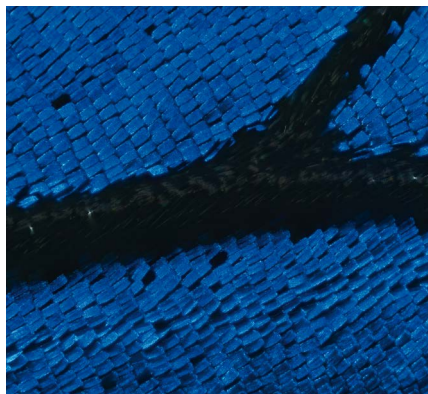
Ook de vlinders in Burgers' Mangrove speelden een rol in dit onderzoek. Het is

namelijk een gecontroleerde omgeving, waar we hun reacties op verschillende lichtsignalen goed konden observeren en filmen. Ons onderzoek toonde aan dat morphovlinders, net als wij, verschillende kleuren kunnen zien, zoals uv-licht, blauw, groen en rood. Hun ogen bezitten echter opmerkelijke specialisaties. Het meest opvallende is het vermogen om gepolariseerd licht te detecteren, dat is licht waarbij de golven in één vlak trillen.

Polarisatie helpt (bij vlinderogen)

Voorlopige resultaten wijzen erop dat de polarisatie van licht de signaalkleur blauw voor soortgenoten nog veel opvallender maakt. Daardoor wordt het voor de morphovlinder gemakkelijker om een potentiële partner te spotten tegen de door al die vegetatie zeer complexe achtergrond van het regenwoud. Het oogverblindende blauw van de morphovlinders is dan ook een evolutionair meesterwerk. De eisen van hun omgeving zijn bepalend geweest voor hun schitterende vleugels en hun geavanceerde ogen. Hierdoor kunnen ze duidelijk visueel communiceren in een al 'drukke' visuele wereld.

Tekst: Uros Cerkenik en Constanze Mager

Op deze detailfoto van de vleugel zijn de schubben goed te zien.

Inheems of uitheems?

Het nieuwe jaarthema van de Botanische Tuinen van Nederland is 'planten die meeliften'. Transport van planten door mensen of dieren vindt op talloze manieren plaats. Met als resultaat dat in de moderne tijd, door mensen die heel lange afstanden afleggen, planten buiten hun oorspronkelijk verspreidingsgebied terecht komen. Laten we deze mini-reeks in de ZieZoo over het jaarthema aftrappen met een kleine beschouwing van wat 'inheems' en wat 'uitheems' betekent in de plantenwereld.

De pontische rododendron siert veel tuinen en plantsoenen.

zich dus in overmaat ook in de wilde natuur vestigen.

Als tuinplant gekoesterd, inmiddels een plaag

De pontische rododendron komt van oorsprong in Zuid-Europa en Klein-Azië voor. Nu tovert hij in mei stukken van Nederland paars. In Engeland echter is hij al sinds halverwege de 18de eeuw verwilderd en geldt als sterk invasief. Ook de Japanse duizendknoop – eigenlijk meerdere soorten duizendknoop die nu samen niet geheel correct 'Japanse duizendknoop' worden genoemd – begon zijn opmars als geliefd tuinplantje. Meer dan honderd jaar na zijn aankomst in Nederland, in de botanische tuin Leiden en met wetenschappelijke bedoeling, stond de duizendknoop als sierplant in veel tuinen. Vanaf de jaren '50 van de vorige eeuw begon de grote verwilderding, via tuinafval. Elk stukje plant, elk fragment van de steel kan weer uitgroeien tot een nieuwe duizendknoop! In de open stukjes en bij bosranden trof de Japanse duizendknoop een nieuwkomer uit een andere streek: de Amerikaanse vogelkers. Nog zo'n plantje dat eerst meegenomen werd als sierplantje, daarna door de bosbouw ontdekt werd als 'vulhout' bij bebossingsprojecten en inmiddels overal te vinden is.

Met aandacht meelifers kiezen

Exoten kunnen een tuin opfleuren en een bijzondere 'touch' geven. Maar kies bewust! Tuincentra mogen veel planten met invasieve neiging toch verkopen en doen dat dan ook. Bovendien hebben sommige exoten zoals hortensia's of forsythia's wel een hoge sierwaarde, maar bieden ze aan inheemse insecten geen voedsel.

Tekst: Constanze Mager

We starten met een quiz. Vijf planten groeien in een willekeurige voortuin. Welke van deze vijf is de enige echte oer-Hollandse plant? De tulp, de hortensia, de magnolia, het vingerhoedskruid, de hibiscus of de lavendel? Hoewel lavendel het in ons in de winter zompig kikkerlandje best goed doet, denkt u misschien toch meer aan Mediterrane streken – terecht! Van deze vijf komt alleen het vingerhoedskruid oorspronkelijk ook in Europa voor. De tulp komt uit het huidige Kazachstan, de hibiscus uit Zuidoost-Azië en zowel magnolia als hortensia komen bijna overal vandaan, behalve uit Europa: zowel in Azië als in de Amerika's vind je ze in het wild. Wetenschappelijke expedities en ontdek-

kingsreizen brachten ze ooit naar Europa. De tulp arriveerde al in de 16de eeuw in Nederland. En omdat we deze planten mooi vonden en vinden, zijn ze inmiddels zo algemeen geworden, dat ze uit de tuinen niet meer weg te denken zijn.

Aangepast aan klimaat en omgeving

Door selectie en gerichte kweek zijn veel eigenlijk exotische planten na vele decennia of enkele eeuwen in Europa nu best bestand tegen ons klimaat. Planten die door liefhebbers in tuinen worden gezet, kunnen eigenlijk beter ook niet al té goed zijn aangepast aan de omstandigheden op de nieuwe stek. Dan kunnen ze namelijk invasief worden;

Japanse duizendknoop in bloei.

Amerikaanse vogelkers in bloei.

Ze zetten de Safari op stelten!

Tussen de Limburgse GaiaZOO en Burgers' Zoo is een zeer vruchtbare samenwerking mogelijk. Lang voordat de dierenparken officieel nauw met elkaar gingen samenwerken, nam een zekere giraffehengst het al op zich om dit te bewijzen. In juni 2024 verhuisde de toen zeven jaar oude hengst van GaiaZOO naar Burgers' Zoo. In de herfst van 2025 werden girafjes geboren – met een draagtijd van 14 maanden heeft het nieuwe mannetje er duidelijk niet lang gras over laten groeien...

Giraffen zijn zeer algemeen bekende dieren. Je zou bijna niet geloven dat het om een bedreigde diersoort gaat! Nog maar minder dan 70.000 dieren bevolken de Afrikaanse savannes. Het is geen wedstrijd wie er meer bedreigd is en bij deze inschaling op de Rode Lijst spelen ook populatietrends een rol en niet alleen het absolute aantal – maar er zijn zeker vijf keer meer Afrikaanse olifanten dan giraffen in het wild! Toch hoor je weinig over hoe slecht het met deze dieren in de natuur gaat, hoewel giraffen toch echt populair zijn.

Van één naar vier soorten

Afgelopen zomer werden de wereldwijde giraffenexperts na vele jaren discussie het eens: er bestaat niet één soort giraffe, maar vier verschillende! Genetische kenmerken, schedelmaten en aparte verspreidingsgebieden spreken voor deze nieuwe soortindeling. De Rothschildgiraffe daarentegen, de ondersoort die wij in veel dierenparken en ook in Burgers' Zoo zien, is nu géén aparte (onder)soort meer, maar wordt gerekend tot de soort Noordelijke giraffe. De écht oplettende abonneementhouders is misschien opgevallen dat we het naambordje al hebben aangepast.

Kritieke eerste dagen

Bij pasgeboren giraffen zijn de eerste paar dagen kritiek. De bevalling zelf levert vaak niet zo veel problemen op, hoewel zo'n kleine giraffe met een lengte van 1,7 meter toch al vrij aan de maat is én de bevalling ook nog plaatsvindt terwijl de moeder blijft staan! Daarna is het zaak voor de boreling, om controle over de lange stelpoten te krijgen. En op zoek te gaan naar de vier tepels, die bij giraffen tussen de achterpoten zitten. Aan het begin kan het allemaal wat onwennig zijn, en niet elke giraffenmoeder blijft heel goed staan als het jong wil drinken. Wordt het een paar keer omver gelopen of krijgt het een (niet eens harde) trap met de poot, dan kan zo'n nog zwak jong ontmoedigd raken.

Goed in de gaten gehouden

Al met al zijn er drie giraffenjongen geboren. Eén kleintje - van een ervaren, maar al zeer oude moeder - redde het helaas niet: ondanks drinkpogingen kreeg het toch te weinig binnen. Na deze verdrietige gebeurtenis hebben bij de volgende jongen zowel de verzorgers als het Citizen

Science-team de eerste paar dagen álles van de pasgeboren giraffen structureel geobserveerd en gedocumenteerd. De twee jonge vrouwtjes maken het uitstekend. Daar zijn we blij mee: en extra blij omdat één van die twee een nog onervaren moeder heeft.

Eén kleine giraffe is al leuk, maar twee is nog veel leuker! Zij hebben veel speelplezier met elkaar en we weten zeker dat dat weer veel kijkplezier oplevert.

Tekst: Constanze Mager

Foto: Maarten van der Geest

Nieuws uit de Zoo

Zeekoe vertrokken

Klik hier voor een video

De oudste nakomeling van de zeekoeien heeft Burgers' Mangrove verlaten. Het vrouwtje van drieënhalf jaar is in het kader van het soortbehoudsprogramma naar de zoo van Madrid verhuisd. Een zwaar transport met de nodige zorg.

Gorilla ruil

Eind september ruilden we een gorillavrouwtje met Artis in Amsterdam. De nieuwkomer settelt goed. De gorillagroep van Burgers' Zoo bestaat nu uit één zilverrug en vier volwassen vrouwtjes.

Klik hier voor een video

Grote snoei

In de Bush komt u in de winter vaker een hoogwerker tegen. Dat is hét seizoen om de bomen te snoeien. Zeker niet alleen 'even bijpunten', maar een flinke klus!

Klik hier voor een video

Geschubde duif tweede poging

De geschubde duif die afgelopen voorjaar in de Mangrove is komen wonen, bleek handpofok en zocht te veel toenaadering tot de bezoekers. Nu doen we een tweede poging met deze mooie soort, deze keer met op natuurlijke wijze bij de ouders opgegroeide vogels.

Foto: Maarten van der Geest

Verbouwing Desert

De Desert is op het moment van schrijven verreweg het grootste bouwproject. Een niet doorzichtige barrière tot aan het dak ontnemt nieuwsgierige kijkers elk zicht op de voortgang. Dit doen we echter niet om inzicht te voorkomen, maar om de losvliegende vogels van de bouwplaats weg te houden. Over enkele maanden straalt dit deel van de Desert in een heel nieuwe 'look'.

Meld je aan voor alle updates

Opknopbeurt Rimba

Het 'Rimba-veld', waar de bantengs, herten en apen leven, heeft een opknopbeurt gehad. Er zijn onder meer dode bomen weggehaald en een aantal nieuwe bomen aangeplant. Ook hebben er renovatiewerkzaamheden in het pythonverblijf plaats gevonden. Alle Rimba-dieren zijn inmiddels – mits het weer het toelaat – weer te zien voor publiek.

Zeekoeien in de boom

Heeft u de grappige kerstornamenten met zeekoeien en mangroveboom al gespot in de Parkwinkel? Speciaal voor Burgers' Zoo vervaardigd en nergens anders verkrijgbaar! Het is altijd de moeite om even een kijkje te nemen in de shop, want het assortiment wisselt heel regelmatig.

Onderwatermaaltijd

In de Mangrove is een onderwater-feeder in gebruik genomen, zodat de zeekoeien nu ook op de bodem van hun bassin kunnen grazen. Qua gedrag biedt dit een goede afwisseling met het eten van drijvende planten.

Mannetje tijger ingeslapen

De 16 jaar oude mannelijke Sumatraanse tijger had al langer last van diverse ouderdomskwalen. Toen zijn toestand ondanks behandeling verslechterde, is hij ingeslapen. We verwachten over niet al te lange tijd via het soortbehoudsprogramma weer een potentieel fokkoppel tijgers te huisvesten.

Gezellig bij elkaar?

De hoefdieren op de Safari gaan niet altijd even gezellig met elkaar om, zeker niet met jonge dieren. Het gnoe-kroost van 2025 is sinds een aantal weken groot genoeg om op de grote Safariavlake te lopen. De jonge giraffen staan met hun moeders en eventueel enkele andere soortgenoten nog zeker tot een leeftijd van drie maanden in hun eigen separatiestuk, aan de kopse kant van het Safari-terras.

Expositie in de Academy

Burgers' Academy is geopend! U bent elke dag welkom in dit mooie gebouw naast de panthers. De eerste maanden ontdekt u daar een tijdelijke tentoonstelling over de 300 vrijwilligers die in Burgers' Zoo actief zijn. Op schermen is in de expositie ook te zien, wat er op die dag en binnenkort op de agenda staat.

Vruchten in de winter

Het tropisch regenwoud kent geen winter. En daarom zijn er ook in de donkerdere maanden altijd wel tropische vruchten te zien in bomen. Heeft u bijvoorbeeld deze fraaie vruchten van één van de Afrikaanse vijgensoorten (*Ficus dryepontiana*) al gespot?

Foto: Maarten van der Geest

Pinky, die ruim 43 jaar in Burgers' Zoo leefde, is in 2025 ingeslapen vanwege ouderdomskwalen.

Terugblik op 2025

We hangen nieuwe scheurkalenders op en kijken vol optimisme vooruit wat het nieuwe jaar allemaal voor ons in petto heeft. Maar voordat we de bladzijde écht omslaan, kijken we nog een keer terug op opmerkelijke zaken die in 2025 in Burgers' Zoo gebeurden.

Zoals elk jaar gebeurde er ontzettend veel bij de dieren. Hier een greep uit een paar bijzonder opmerkelijke zaken.

Giraffenieuws

De in 2024 uit GaiaZOO ontvangen giraffehengst viel bij de vrouwtjes blijkbaar goed in de smaak, want gedurende het jaar zagen we bij steeds meer vrouwtjes dikke buiken. Met een draagtijd van rond de 14 maanden is het even geduld hebben. Maar begin oktober zag de eerste nakomeling van dit mannetje het levenslicht. Op het moment van schrijven van deze ZieZoo staat de teller op twee jongen in oktober (waarvan één helaas

de eerste dagen niet overleefde) en één kalfje in november.

Mensapen op reis

Na jarenlang intensief voorwerk, werkbezoeken en vergunningstrajecten was het dan afgelopen lente zo ver: vier in Arnhem geboren jongvolwassen gorillamannetjes vertrokken samen naar Hongshan Forest Zoo in Nanjing, China. Twee diervverzorgers begeleidden hen om het wennen te vergemakkelijken. Deze Chinese dierentuin participeert bij gorilla's in het Europese populatiemanagementprogramma en voldoet dus aan alle richtlijnen die ook in Europa

aan de huisvesting en verzorging van gorilla's gesteld worden. De directie en de parkmanager van Burgers' Zoo waren in het najaar uitgenodigd voor de officiële opening van het nieuwe Afrikastuk van dit dierenpark. Ze konden constateren dat de vrijgezelligengroep er inderdaad goed bij zat.

Het vertrek van de vier jonge mannetjes maakte ruimte vrij om hier een nieuwe zilverrug voor onze gorillagroep te verwelkomen. In mei arriveerde een 16 jaar oud mannetje dat tot nu toe in Warschau zoo woonde. De uitruil van één jongvolwassen vrouwtje met Artis was

de voorlopig laatste stap in deze gorilla-carroussel. Nu kan de Arnhemse gorilla-groep, bestaand uit één mannetje en vier vrouwtjes, settelen en hopelijk komt er weer jonge aanwas bij.

Overleden olifanten

Burgers' Zoo heeft de functie van bejaardentehuis voor oude olifantenvrouwtjes. Sterfgevallen bij zo bejaarde dieren zijn niet verrassend. Toch was het zuur en verdrietig dat begin van het jaar binnen zes weken twee olifanten moesten worden ingeslapen in verband met ouderdomskwalen. Een 51-jarig vrouwtje dat pas het jaar ervoor uit Belfast was gekomen, bleek onder meer sterke artrose in haar poot te hebben. Pinky, die decennialang in Burgers' Zoo leefde, was met 59 jaar lichamelijk op, vermagerde en pijnstilling bood geen uitkomst meer. Daarom is zij ingeslapen. Momenteel hebben we dus weer slechts twee olifanten in ons park en gelukkig kunnen ze het redelijk vinden met elkaar. Gedurende het jaar hebben we grote stappen gemaakt bij de vrije keuze voor de olifanten of zij in de stallen of buiten willen zijn. Na avondlezingen en gidsenopleidingen waren we met name in de warme maanden ervan getuige, dat er vaak gebruik werd gemaakt van de mogelijkheid om in de late avond nog buiten te zijn!

Nieuwe diersoorten

In de Mangrove lopen sinds het late voorjaar twee rode titi's los tussen publiek. Vader en zoon titi voelen zich goed thuis in het droogbosgedeelte van deze hal.

Gelukkig laten ze, geheel zoals volgens boekjes verwacht en gehoopt, de bezoekers, de planten en bijna altijd ook de vlin-ders met rust. Een mooie aanwinst dus! Helaas slechts van korte duur was onze vreugde over een in een Japans publieks-aquarium gekweekte boogbekrog die de lange reis naar Europa goed doorstond. Na wekenlang in een voor publiek niet zichtbaar bassin te hebben gezwommen, werd deze bijzondere kraakbeenvis aan publiek en pers voorgesteld. En niet lang

daarna overleed hij totaal onverwachts aan een prolaps (een uitstulping van de endeldarm). Omdat het om een bedreigde soort gaat die nog nauwelijks in publieks-aquaria wordt gekweekt, is de kans klein dat er binnenkort weer een boogbekrog te bewonderen is.

Uit inbeslagnames kwam een aantal nieuwe vogelsoorten naar ons park, zoals de Arizonakardinalen en de regenbooggorzen.

Een aantal soorten die nieuw in de collectie zijn opgenomen in 2025		locatie
Vissen	Gele koffervis (<i>Ostracion cubicus</i>)	Ocean
Vogels	Dwergdikbekje (<i>Sporophila minuta</i>)	Mangrove
	Arizonakardinaal (<i>Cardinalis sinuatus</i>)	Desert
	Zwartkopkernbijter (<i>Pheucticus melanocephalus</i>)	Desert
	Regenbooggors (<i>Passerina leclancherii</i>)	Desert
	Ornaathoningzuiger (<i>Nectarinia venusta falkensteini</i>)	Bush
	Geschubde duif (<i>Patagioenas speciosa</i>)	Mangrove
Zoogdieren	Rode titi (<i>Plecturocebus cupreus</i>)	Mangrove
Een aantal soorten die uit de collectie zijn gegaan in 2025		locatie
Ongewervelden	Reuzenheremietkreeft (<i>Petrochirus diogenes</i>)	Mangrove
Vissen	Reuzendiklipvis (<i>Plectorhinchus obscurus</i>)	Ocean
	Koraalduivel (<i>Pterois volitans</i>)	Ocean
Vogels	Witoorkatvogel (<i>Ailuroedus buccoides</i>)	Bush
	Rode kardinaal (<i>Cardinalis cardinalis</i>)	Desert
Zoogdieren	Goudbuikmangabey (<i>Cercocebus chrysogaster</i>)	Park

Foto: Maarten van der Geest

Vader en zoon rode titi voelen zich al prima thuis in de Mangrove.

Jarige Ocean

De Ocean vierde zijn 25-jarig jubileum. De koraalvissen die op een onderwatertaart getrakteerd werden, waren bij het persmomentje wel wat verlegen. Ze zijn duikers als verjaardagsvisite toch niet zo gewend... In de Ocean wordt sinds een paar maanden gewerkt aan een nieuwe bestemming voor het voormalige lantaarnvissenverblijf. In 2026 hopen we hier een bassin met het ecosysteem zee gras voor in de plaats terug te laten komen. Op gebied van gezamenlijke soortbehoudsprogramma's van kraakbeenvissen worden momenteel flinke stappen gezet. Hierbij wordt mondiaal samengewerkt, zowel bij het samenstellen van mogelijke kweekkoppels als bij projecten in het veld. Vanuit Singapore Oceanarium ontvingen we drie daar geboren grijze rifhaaien. In 2025 zijn drie van onze vier luipaardhaaien 'uitgevlogen' naar andere aquaria. We zijn zeker van plan om ook in de toekomst deze interessante diersoort te huisvesten, maar voor nu was dit het beste voor de populatie om te doen. Voorlopig dus slechts één - nogal bejaard - vrouwtje luipaardhaai in de Ocean.

Een dierenpark erbij

Per 1 juni werd Burgers' Zoo eigenaar van GaiaZOO in Kerkrade. Dit park in het prachtige Limburgse heuvellandschap vierde in 2025 zijn 20-jarige bestaan. Omdat GaiaZOO niet bepaald om de hoek ligt en daardoor mogelijk niet bekend is bij de abonneementhouders, konden jaarikaarthouders over en weer 'het andere park' afgelopen zomer met een

In verband met het 25-jarig jubileum van de Ocean werden de vissen getrakteerd op een lekkernij.

mooie korting bezoeken. Van deze actie maakten duizenden abonneementhouders gebruik. Misschien viel het u wel op, dat er vaak een Limburgse tongval te horen was in het dierenpark in Arnhem? Ook achter de schermen werden activiteiten ontplooid om synergie te vinden en samen sterker te staan. Natuurlijk op gebied van natuurbehoud, maar ook bij marketingacties of inkopen voor de horeca. Om de band tussen Burgers' Zoo en GaiaZOO verder te versterken, kijken we voor 2026 of er leuke dag-uitstapjes per touringcar naar onze partnerzoo mogelijk zijn.

Bijzondere bloemen

Burgers' Zoo is ook een botanische tuin, dus in een jaarverslag mag het groen niet missen! Afgelopen jaar verblijdde de rozencactus (*Pereskia grandifolia*) in de Desert ons met bloemen én vruchten. Deze oercactus komt van oorsprong uit Brazilië, maar wordt in de woestijngebieden van Amerika vaak als sierplant gebruikt. Hij heeft zowel bladeren als doorns, een bijzonder gezicht. Een aantal weken lang was van de Zuid-Amerikaanse reizigerspalm (*Phenakospermum guyanense*) de gigantisch grote bloeiwijze

Foto: Archief GaiaZOO

Per 1 juni werd Burgers' Zoo de nieuwe eigenaar van GaiaZOO (Kerkrade) dat op die dag zijn 20-jarige jubileum vierde. Voor dat jubileum werd het beeld Gaia onthuld.

te zien. Heel bijzonder, want deze plant bloeit niet vaak bij ons in de Bush.

Burgers' Academy

Het grootste bouwproject van 2025 was zonder meer Burgers' Academy. Gedurende het jaar heeft u dit gebouw naast het panterverblijf volledig gestript en grondig gerenoveerd zien worden. Eind november was het dan zo ver: het complex is geopend! In de Academy bevindt zich een tentoonstelling voor onze dagbezoekers, een lezingenzaal voor geboekte groepen, kindercolleges, kidsclubs en interne opleidingen, werkruimte voor de educatie-afdeling en als kloppend hart: een 'huiskamer' voor de vrijwilligers van Burgers' Zoo. Aan deze groep, die afgelopen jaar weer pakweg 1500 rondleidingen verzorgde, heel veel infotafels bemenste en diverse onderzoeken deed, is de eerste wisseltentoonstelling gewijd.

Safari Meeting Centre

2025 was ook weer een mooi jaar voor het Safari Meeting Centre. Meer dan 300 particuliere groepen en ruim 400 zakelijke events hebben ons park weten te vinden. Met name de feedback op het bezoek is iedere keer weer fantastisch om te lezen. De horeca, vriendelijkheid van medewerkers en het Safari Meeting Centre als locatie scoren gemiddeld een 9,5 op Meetingreview; een prachtig resultaat. Samen met andere Arnhemse bedrijven willen we Arnhem als congresstad versterkt op de kaart te zetten. Daarvoor is in samenwerking met Citymarketing Arnhem een Bidbook opgesteld, om zo meer (internationale) congressen naar de Gelderse hoofdstad te halen. Met het nieuwe 'Aardvarkenarrangement' genieten gasten doordeweeks van koffie met gebak en een lunch met een gereserveerde tafel in het Bush Restaurant. En het 'Winterarrangement' lonkt met heerlijk winters bezoek aan de tropen, met warme chocolademelk en een wafel of oliebol als afsluiter. Wie wil dat nu niet?

Een bijzondere dag beleefden we in juni, toen Omroep Gelderland in ons park met veel genodigde bezoekers zijn 40-jarig bestaand vierde tijdens de Natuurdag. De Gelderse en Nederlandse natuur heeft ook veel te bieden en we hebben connecties met diverse projectgroepen die zich in Gelderland inspannen voor bijvoorbeeld vleermuizen, reptielen of wilde bijen.

Mangrove Musical en dino's

Zoë en Silos maakten in hun zomerse Mangrove Musical weer liefst 56.000 bezoekers met hun voorstelling blij. Prachtig dat we op deze luchtige en positieve manier het werk van natuurbeschermers in Belize zo onder de aandacht kunnen brengen. Rondom de herfstvakantie kwamen dinosaurië-modellen een paar weken lang hun opwachting maken in

De Zuid-Amerikaanse reizigerspalm in de Bush ontwikkelde in 2025 een enorme bloeiwijze.

In de Mangrove Musical speelden naast Zoë en Silos een zeeke, een rode titi, een vieroogvis en een blauwe morpho een rol.

de zoo. Opnieuw bleek hoe populair deze uitgestorven reptielen zijn: in de winkel vlogen de dino-knuffels en dino-boeken over de toonbank en de kindercolleges over dino's verbraken deelnemerrecords.

Onderzoek en wetenschap

Het Citizen Science-team ondersteunde afgelopen jaar de diervverzorgers met observaties aan de pasgeboren giraffen en interviewde volwassen musicalbezoekers. Ook keek dit team naar bezoekersgedrag: hoeveel gasten bezoeken welk ecodisplay? En hoe groot is hun kans om dan welke dieren actief te zien? Opnieuw

waren diverse onderzoekers van nationale en internationale universiteiten en HBO's in ons park te vinden. De gorilla's en chimpansees werden zoals elk jaar door studenten geobserveerd voor grotere, langjarige studies. Daarnaast werd onder meer aan mangrovebomen gemeten, werden morphovlinders gefilmd, het tijdsbudget van de Safari-hoefdieren in kaart gebracht en het zwemgedrag van haaien bekeken. In 2025 viel genoeg te ontdekken in de natuur en dat blijft vast ook in 2026 zo!

Tekst: Constanze Mager

Update uit Belize

Al meer dan 35 jaar zet Burgers' Zoo zich in voor natuurbehoud in Belize. Wat ooit begon met de aankoop van 8.000 hectare land, is in de loop der jaren uitgegroeid tot een voorbeeldproject voor Midden-Amerika, met zo'n 45.000 hectare beschermd gebied. Ter plaatse gerund door lokale rangers en managers. Al lang tevens geen particulier eigendom meer als beschermd gebied, maar ondergebracht in een eeuwigdurende trust voor en door de Belizaanse bevolking. Hier leest u een kleine update van het reilen en zeilen van CSFI, het Corozal Sustainable Future Initiative.

CSFI is op allerlei vlakken hard bezig. De verbinding naar het water- en vogelrijke gebied van Crooked Tree Wildlife Sanctuary, zuidwestelijk van 'ons' beschermd gebied gelegen, heeft inmiddels alle nodige politieke goedkeuring. We hebben inmiddels ervaring met dit soort trajecten en weten dat het nog jaren gaat duren voordat de uitbreiding van het gebied écht een feit is. Heron Moreno, manager, bestuurslid en 'hoofdruiter' van CSFI - hij begroet al onze bezoekers bij de ingang van Burgers' Mangrove - is het aan boord krijgen van de meest uiteenlopende partijen wel toevertrouwd. Allerlei mogelijke routes uit verschillende land-mozaïekstukken zijn in kaart gebracht, de grondeigenaren zijn bekend en nu begint zowel het onderhandelen als het zoeken naar extra fondsen voor landaankoop. Bij het laatste speelt de expertise en het natuurbehoudsnetwerk van onze langjarige partner bij dit Belize-project, Papiliorama in Zwitserland, een heel cruciale rol. Wat zou het mooi zijn als het areaal van Crooked Tree inderdaad gelinkt zou kunnen worden aan het al door ons beheerde gebied.

Jaguars onder de loep

De zoon van Heron heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een autoriteit op het

gebied van jaguars. Deze grote katachtige komt in Belize voor; niet alleen maar in de beschermde bossen en mangroven, maar ook in door mensen bewoonde delen. U kunt zich voorstellen, waar de wolven in Nederland niet onomstreden zijn, zo zijn de jaguars in Belize ook niet bij iedereen

geliefd. Er moet nog veel onderzoek gedaan worden aan de bewegingspatronen van jaguars. Door een uitgebreid netwerk aan nachtcamera's heeft CSFI al mooie inzichten gekregen. Inmiddels zijn ook een aantal dieren verdoofd en van een zender voorzien. Ook om zogenoemde 'probleem-jaguars' naar minder bevolkte gebieden te verplaatsen, komt het team van CSFI in actie.

Jaguar Club

Voorlichting aan de bevolking, het vertrouwd maken met de lokale biodiversiteit en kinderen enthousiasmeren voor natuur- en milieubescherming is bij elk project in het veld heel belangrijk. Met financiële steun van een mooi aantal particuliere sponsors in Nederland kon de kinderclub van CSFI weer nieuw leven in worden geblazen. Onder de naam Jaguar Club komen kinderen op basisschoole leeftijd bij elkaar en leren elke keer weer over een ander aspect. Ook is CSFI steeds vaker aanwezig op braderieën, lokale feesten, festivals en diverse sociale bijeenkomsten die zo belangrijk zijn in tropisch Amerika. Zodat de naamsbekendheid van CSFI in heel Belize nóg groter wordt. We zijn heel blij met de voortgang bij dit grote, complexe initiatief dat zo ontzettend goed werk levert!

Tekst: Constanze Mager

Foto's: Sven en Janine Hans

De beste manier om het waterrijke gebied van Crooked Tree Wildlife Sanctuary te verkennen, is per boot.

Foto: Maarten van der Geest

Communicatie rond de verbouwing van de Desert

Het nieuwe jaar 2026 dat we inmiddels fris begonnen zijn, staat bij Burgers' Zoo in het teken van de grootschalige verbouwing van de Desert, waar we in november 2025 mee van start zijn gegaan. Ook qua communicatie rond deze ingrijpende verbouwing hebben we onze plannen in de steigers staan! In deze tekst vertellen we u graag meer over onze plannen op dit vlak.

Een persbericht als aftrap

Op 6 november 2025 hebben we het nieuws bekend gemaakt dat we van start gaan met de verbouwing van de Desert. We hebben in dit bericht onze beweegredenen gedeeld en ook alvast enkele 'artist impressions' laten zien om mensen gevoel te laten krijgen bij de plannen die we willen realiseren. Als bijlage bij het persbericht stuurden we bovendien een video mee, waarin ontwerper Stef van Campen de plannen op locatie toelichtte. Dit nieuws en de video verschenen online op diverse platforms en websites.

Nieuwsgierige media op bezoek

Vrijdag 12 december 2025 is naar aanleiding van het persbericht dagblad De Gelderlander op bezoek geweest, waarmee we regelmatig contact hebben. In een

later stadium komt ook De Telegraaf op bezoek om een artikel aan de verbouwing te wijden. De Gelderlander is met verslaggever en fotograaf naar ons park gekomen, waar projectleider Paul van Velthoven hen samen met woordvoerder Bas Lukkenaar heeft rondgeleid op het bouwterrein.

Blogs online

Gedurende het bouwproces publiceren we met regelmatige tussenpozen updates door middel van blogs op een speciale themapagina op onze website: burgers-zoo.nl/verbouwing-desert. Op deze webpagina is de introductievideo met Stef van Campen te bekijken en is informatie uit het aankondigende persbericht te vinden. Hier kunnen nieuwsgierige volgers zich ook inschrijven voor de digitale nieuwsbrief gewijd aan de verbouwing, zodat zij niets hoeven te missen.

Multimediaal op de hoogte blijven

Met deze combinatie van traditionelere media als dagbladen, radio en televisie enerzijds en social media, website en digitale nieuwsbrieven anderzijds hopen we een zo groot mogelijk aantal enthousiaste volgers mee te nemen in het hele proces. En voor de trouwe abonneementhouders staan in het voorjaar natuurlijk avondlezingen (al dan niet met erbij horende avondrondleiding) op de planning, zodat onze echte fans nóg meer achtergrond over het leven in de Amerikaanse rotswoestijn krijgen.

Tekst: Bas Lukkenaar

Meld je aan
voor alle
updates

VERBOUWING DESERT

GEREED MEDIO 2026

Meld je aan
voor alle
updates

Bij Burgers' Zoo wordt gewerkt aan de Desert!

Ben je benieuwd naar onze plannen? Bekijk de video met ontwerper Stef en meld je aan voor de Desert-nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in de Desert.

